

OILAVIY BOLALAR UYI TARBIYALANUVCHILARINI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHGA OID XORIJIY TAJRIBA

Muxamadiyev Xojiakbar Aslitdinovich

Qori Niyoziy nomidagi Tarbiya pedagogikasi milliy instituti mustaqil izlanuvchisi.

E- pochta: muxamadiyev-xojiakbar@mail.ru

Telefon: +998(91) 199-22-25.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14033975>

Annotatsiya. Ushbu maqolada ota- onasiz ulg'ayayotgan bolalarni, shuning bilan bir qatorda oilaviy bolalar uyi tarbiyalanuvchilarini katta hayotga, oilaviy hayotga tayyorlashning usullari va yo'riqlari, bolalarning yetimlardek emas ota-onasi bor bolalardek ulg'ayishi uchun qilinishi kerak bo'lgan usullar va bu borada xorij tajribalari haqida batafsil ma'lumotlar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: ota- onasiz bolalar, bolalar uyi tarbiyalanuvchilari, ota- onasiz ulg'aygan bolalarni oilaga tayyorlash, har bir sinifning yetim aka-ukasi bor aksiyasi.

FOREIGN EXPERIENCE ON PREPARING FAMILY CHILDREN'S CAREGIVERS FOR FAMILY LIFE

Abstract. In this article, there are methods and guidelines for preparing children growing up without parents, as well as children of family orphanages for adult life, family life, methods that should be done so that children grow up as children with parents and not as orphans, and this detailed information about foreign experiences is given.

Key words: children without parents, foster children of orphanages, preparing children who have grown up without parents for families, action of every class having orphaned siblings.

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ПОДГОТОВКИ СЕМЕЙНЫХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДЕТЕЙ К СЕМЕЙНОЙ ЖИЗНИ

Аннотация. В данной статье приведены методы и рекомендации по подготовке детей, растущих без родителей, а также детей семейных детских домов к взрослой, семейной жизни, методы, которые следует делать, чтобы дети росли детьми с родителями, а не сиротами, и при этом дается подробная информация о зарубежном опыте.

Ключевые слова: дети, оставшиеся без родителей, воспитанники детских домов, подготовка детей, выросших без родителей, к семейной жизни, акция каждого класса, имеющего братьев и сестер-сирот.

KIRISH

Dunyoning turli burchaklarida sodir bo'layotgan inqirozlardan eng ko'p zarar ko'rgan yer yuzidagi begunoh shaxslar, bolalardir.

Osiyo, Afrika, Lotin Amerikasi va Yaqin Sharq yetimlar soni eng ko'p bo'lgan mintaqalar qatoriga kiradi. Bundan tashqari davom etayotgan Suriya- Falastin urushi, Ukraina-Rossiya urushi ham yetimlar sonining ko'payishiga katta sabab bo'lmoqda.

Urush, ishg'ol, tabiiy ofat, mojarolar, surunkali qashshoqlik va OITS kabi halokatli kasalliklar tufayli bir yoki ikkala ota-onasini yo'qotgan bolalar boshpanasiz va himoyasiz qoladilar. Bunday vaziyatlarda bolalar inqirozli muhitning suiiste'mol xarakteri tufayli turli xil tahdidlarga duch kelishadi.

Inson savdosi, majburiy asrab olish, bolalarni harbiy xizmat, bolalar mehnati, organ mafiyasi, fohishalik va tilanchilik tarmoqlari, missionerlik tashkilotlari, giyohvand moddalarni suiiste'mol qilish va turli jinoiy tashkilotlar himoyasiz bolalar duch keladigan muhim tahdidlardandir.

1987 yildan 2007 yilgacha organ mafiyasi tomonidan 1 million bola o'g'irlab ketilgan.

Hozirda dunyoda 300 ming bola askar sifatida foydalanilmoqda; Har yili aksariyati bolalar va ayollar bo'lgan 4 million kishi odam savdosi doirasida o'z mamlakati ichida yoki tashqarisida ko'chib o'tishga majbur bo'lmoqda.

Har bir bola tug'ilgan kundan boshlab yashash huquqi, ta'lim olish huquqi, sog'lig'ini qo'llab-quvvatlash huquqi, uy-joy huquqi, jismoniy va ruhiy ekspluatatsiyadan himoyalaniish huquqi kabi huquqlarga ega. Xalqaro hamjamiyat bolalarni zo'ravonlikdan himoya qilish va ularning asosiy huquqlarini kafolatlash uchun javobgardir. Ushbu mas'uliyatni anglagan holda, xalqaro hamjamiyatning yetakchi nodavlat tashkilotlaridan biri bo'lgan IHH Gumanitar yordam jamg'armasi Afg'oniston, Arakan, Bosniya-Gersegovina, Chad, Falastin, Gaiti, Iroq, Livan, Moro, Patani, Somali va Sudan kabi inqirozli hududlarni o'z ichiga olgan 46 mamlakat va mintaqada ishlaydi va mintaqadagi yetimlarga davriy va doimiy yordam beradi.

IHH gumanitar yordam fondi tashabbusi bilan Islom hamkorlik tashkiloti tomonidan har Ramazon oyining 15-kuni "Jahon yetimlar kuni" deb e'lon qilindi. Ushbu hisobot Jahon yetim bolalar kuni munosabati bilan dunyodagi yetimlarning ahvoli va ular duch keladigan tahdidlar haqida asos yaratish orqali muammoning o'lchamlarini tushunishga hissa qo'shishni maqsad qilgan.

Dunyoning oldi mamlakatlari yetim bolalarni boshqa bolalardan umuman farq qilmasligi, o'zini kam his etmasligi, kelajakda o'z shaxsiy hayotiga ega bo'lishi va ruxan yetuk va barkamol ulg'ayishi uchun quyidagi proyektni amalga oshirmoqdalar.

“Har bir sinfning yetim ukasi bor” aksiyasi

“Har bir sinfning yetim ukasi bor” aksiyasi farzandlarimizni yoshligidan ongli, yordamchi, hammaga hamohang, boshqalarning dardiga qayg‘uradigan sezgir insonlar etib tarbiyalashga qaratilgan.

Ushbu kampaniya; urush, tabiiy ofat, qashshoqlik, kasallik kabilar sabab yetim qolgan bolalarni jamiyatda yolg‘izlatib qo‘ymaslik uchun mo‘ljallangan bo‘lib, uni Turkiya Respublikasi birinchilardan o‘ylab topgan va butun dunyoga tarqatishni rejalashtirgan.

Mamlakatdagi boshlang‘ich va o‘rta maktab o‘quvchilarining turli sabablarga ko‘ra Turkiyada yoki dunyoning boshqa davlatida ota-onasini yo‘qotgan farzandlarimizning ta‘lim, sog‘liq, oziq-ovqat, kiyim-kechak va boshpana kabi asosiy ehtiyojlarini qondirishga hissa qo‘shishni maqsad qilgan.

Bu proyektga boshlang‘ich va o‘rta maktabda tahsil olayotgan o‘quvchilar ishtirok etishi mumkin bo‘lgan “Har bir sinfning yetim ukasi bor” aksiyasi doirasida bolalar va yoshlar qiyinchilikka sherik dunyoning istalgan nuqtasida yetim aka-ukalari bilan hayot kechiradi va ularning muammolariga ma‘lum darajada sherik bo‘ladi.

IHH Insonparvarlik Yordam Jamg‘armasi ham dunyo bo‘ylab yetim bolalar borligidan kelib chiqib, ta‘limdagi barcha dunyo bolalarining kun tartibiga olib borish uchun tashabbus ko‘rsatdi.

Shu maqsadda yetti xil tilda (arab, ingliz, fransuz, ispan, nemis, rus, xitoy) “Har bir sinfning yetim ukasi bor” aksiyasi tayyorlanib, 127 davlatlarga yetkazilgan va o‘z mamlakatlarida qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan usul sifatida ko‘rilgan.

Shu va shunga o‘xshagan aksiyalar yetim bolalarni kelajakda o‘z o‘rnini topishiga juda katta hissa qo‘shadi.

XULOSA

Xulosa sifatida biz duno yetimlari sonini kamaytirish va ota-onasiz katta bo‘layotgan bolalarni ham kelajakning sog‘lom a‘zosiga aylantirish uchun qilinishi kerak bo‘lgan takliflarni keltirib o‘tamiz. Quyida takliflar:

- IHT orqali butun dunyoda, ayniqsa, barcha islom davlatlarida amalga oshirilishi taklif etilayotgan loyihalarni amalga oshirish uchun zarur qadamlar qo‘yilishi kerak;

- Yetim bolalar duch keladigan muammolarni hal qilishda ham davlat, ham nodavlat subyektlar mas‘uliyatini oshirish lozim;

- Yetim bolalar duch kelayotgan xavf-xatarlarni bartaraf etish, yetim bolalarni jamiyatga integratsiyalash va ularni har bir bolaga munosib sharoitlarda tarbiyalash maqsadida barcha rasmiy va fuqarolik institutlari yakka tartibda va birgalikda samarali choralar ko‘rishi masalalarini ko‘rib chiqish;

- Yetim bolalarni himoya qilish va ularga g'amxo'rlik qilish, ularning huquqlarini ta'minlash bo'yicha zarur tashabbus va chora-tadbirlar ko'rish;

- Yetim bolalarni o'z oilasi yoki qarindoshlari bilan o'z mahallalarida qo'llab-quvvatlash;

- Bolalar uyidagi yordamni oxirgi variant sifatida kun tartibiga olib chiqish kerak.

Mehribonlik uyida tarbiyalanuvchilar tarbiyalanayotgan hollarda oila iliqligiga imkon qadar yaqin sharoitlarni yaratish, yetim bolalarning sog'lom asosda jismoniy, ma'naviy, axloqiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash;

- Davlatlar va tashkilotlar, ayniqsa BMT, yetimlikka sabab bo'layotgan va yangi yetimlarni tug'diradigan siyosiy inqirozlarni hal qilish uchun zarur choralarni ko'rishlari kerak;

- Inqiroz sharoitida etim bolalar uchun katta xavf tug'diruvchi odam savdogarlari, organ va fohishalik mafiyasi, missionerlar va tilanchilik tarmoqlariga qarshi choralar ko'rish; Hozirda ushbu jinoiy tarmoqlarga aloqador tomonlar jazolanishi kerak;

Butunjahon yetimlar kuni yetim bolalarni ekspluatatsiya qiluvchi jinoiy tarmoqlarga qarshi kurashda muhim voqeadir. Yetim bolalarga qaratilgan bu tahdidlar xalqaro jamoatchilikning kun tartibiga qo'yilishi, hisobotda tilga olingan qisqa, o'rta va uzoq muddatli loyihalarni jiddiy hayotga tatbiq etish zarur. Shunday ekan dunyo tajribasidan biz ham foydalanishimiz va oilaviy bolalar uyi tarbiyalanuvchilarini yetim emas ota-onasi bordek mehri bilan katta qilishim lozim, toki ularning farzandlari yetimlikni bilmay ulg'ayishsin.

REFERENCES

1. https://www.insamer.com/tr/dunyada-yetim-gercegi_124.html
2. <https://cyberleninka.ru/article/n/yetim-va-ota-ona-qaramog-idan-mahrum-bo-lgan-bolalarni-maktablarda-sifatli-ta-lim-va-tarbiya-olishdagi-muammolari>
3. Andrew Malone, "The real Slumdog Millionaires: Behind the cinema fantasy, mafia gangs are deliberately crippling children for profit", Daily Mail, 24 Ocak 2009,
4. "The Orphans of Ukraine", Ukraine Orphan Outreach, <http://www.ukraineorphans.org/orphans-of-ukraine/>
5. "Child Soldiers", War Child, <http://www.warchild.org.uk/issues/child-soldiers>